

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 94, GOD. IV, BEOGRAD, UTORAK, 20. APRIL 2010.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Ilić, Tomislav Marković, Saša Čirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.rs, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sledeći broj izlazi 4. maja

MIXER

Piše: Zoran Janić

ODBRANA ČOSIĆEVA I HAJDEGEROVI POSLEDNJI DANI

Za ime Martina Hajdegera vezuju se najčešće dve stvari: zasluženja slava jednog od najuticajnijih filozofa XX veka i sramna činjenica da je izvesno vreme bio povezan sa nacizmom. Dok se izjašnjavanje o ovome prvom najradije prepušta samim filozofima, dotle se o Hajdegerovim nacističkim danima najčešće govori kao o kratkotrajnoj epizodi, nekoj vrsti mladalačke zablude politički naivnog mislioca.

Izlazak knjige Viktora Farijasa (Farias), poreklom Čileanca, *Hajdeger i nacizam* 1987. godine, izazvao je veliku uzbunu i talas polemika u akademskim krugovima kako Evrope tako i Amerike.

članarinu će redovno uplaćivati sve do konačnog sloma Nemačke 1945. Na novom nameštenju, u svojstvu rektora, do izražaja će doći niz njegovih ne baš pohvalnih osobina i karakternih nedostataka, počev od korumpiranosti vlašću pa do sklonosti ka potkazivanju kolega jevrejskog porekla i liberalnih shvatanja. Kao novoimenovani rektor, u skladu sa zakonima o „rasnoj čistoti“ donosi uredbu po kojoj novčanu pomoć na fakultetu mogu očekivati samo studenti arijevskeg porekla, članovi SS i SA, nikako i Jevreji i marksisti. Tu je i slučaj Maksa Milera, jednog od najdarovitijih Hajdegerovih đaka i studentskog predstavnika, koga će, zbog doslednih antinacističkih uverenja, Hajdeger takođe potkazati i smeniti prvo sa mesta prodekana, a zatim mu onemogućiti i dalju profesorsku karijeru, što je uredno i u zvaničnoj formi obrazloženo, pošto administraciji fakulteta dostavlja svoje mišljenje po kojem je Miler izvrstan naučni radnik „ali nenaklonjen režimu“.

MAJKA KRIVICA I NJENA DECA

Kasnije, nakon rata, pred Komisijom za denacifikaciju Hajdeger će, naravno, gledati da nekako opere svoju biografiju i u tome će se služiti autentičnim neistinama ili pragmatičnim poluistinama (to će biti prva linija njegove odbrane), pa će tako izjaviti sledeće: „Nisam posećivao partijske sastanke niti nosio partijsku značku, kao što nisam svoja predavanja i javna obraćanja

MIXER

Zoran Janić:

Odbrana Čosićeva i Hajdegerovi poslednji dani

ŠTRAFTA

Valentina Milenković: Tužna je „Borina nedelja“

ARMATURA

Dušan Pržulj: Neohandžar

VREME SMRTI I RAZONODE

Enes Kurtović: Presuda

BULEVAR ZVEZDA

JERKOV, Aleksandar

BLOK BR. V

L. Bodroža & T. Marković: Karta srpskog spasa (25)

Hajdeger se posle rata nikada nijednom rečju nije izjasnio o svom predratnom angažmanu, kao ni o antisemitizmu i holokaustu, a tu je „sramnu ćutnju“ (Derida) narušio samo jednom, u predavanju naknadno objavljenom i naslovljenom *Konfiguracija* (1949), gde govoreći o pošastima savremene tehnologije iskazuje potpuni moralni idiotizam (po svemu sudeći, hotimičan), stavljajući konc-logore u isti kontekst sa problemima poljoprivrede i proizvodnje hrane: „Poljoprivreda je danas mehanizovana industrija proizvodnje hrane – u suštini, kao i proizvodnja tela u gasnim komorama ili konc-logorima...“

LINIJA LJUBAVI

Treću liniju Hajdegerove odbrane činila je internacionalna akademska javnost, široki front sastavljen redom od uglednih imena što će svih tih godina zdušno stajati uz njega, od Hane Arent, Karla Jaspersa do Sartra, Kloda Levi-Strosa i Deride, i svi će oni manje-više eufemistički govoriti o Hajdegerovom „flertu sa nacizmom“. Tek je Farijasova knjiga prekinula opštu tišinu i probila sve tri linije Hajdegerove odbrane, dokazujući na mnoštvu primera kako je fašizam zapravo inherentan osnovnim postavkama Hajdegerove filozofije, a ne slučajna epizoda ili eventualno zastranjenje, kako je govorilo zvanično tumačenje. Kao reakcija na Farijasovu knjigu, u roku od svega osam meseci pojavilo se čak šest različitih publikacija koje za temu imaju Hajdegera i njegov odnos sa nacizmom. Naravno, ne treba da čudi što je odgovor apologeta bio najžešći u Francuskoj, gde je Hajdegerova misao izvršila najveći uticaj posle II svetskog rata (Sartr, Klod-Levi Stros, Fuko, Derida).

No pri tom su na svetlost dana izašle i neke zanimljive činjenice o istaknutim ličnostima iz kruga Hajdegerovih dugogodišnjih vernih saradnika, poštovalaca i propagatora. U Francuskoj, Žan Bofre (Beaufret), prevodilac Hajdegerov koji je u poslednjih tri deset pet godina života predano radio na promovisanju ovog filozofa, kao bivši član Pokreta otpora uživao je, razume se, puni kredibilitet, sve dok nakon njegove smrti 1982. nije otkrivena njegova prepiska sa istoričarem revizionistom Robertom Furi-sonom, poznatom po osporavanju holokausta. Kao i pomenuti istoričar, i Hajdegerov prevodilac je izražavao sumnju u postojanje gasnih komora i konc-logora. U Americi, posthumno je izašlo u javnost da je Pol De Man, poznati teoretičar dekonstruktivizma i jedan od glavnih propagatora Hajdegera u Sjedinjenim Državama, za vreme II svetskog rata u rodnoj Belgiji sarađivao sa okupacionim vlastima i pisao čak antisemitske članke za njihove novine. U tom svetlu, podrška Ernsta Noltea, još jednog istoričara revizioniste ne treba nipošto da čudi. Nolte čak i ne dovodi u pitanje Hajdegerov nacistički angažman, za njega je to jedini nužan i logičan odgovor na veliku rusku revoluciju od 1917, a time on, isto tako, pravda i holokaust i logore: „Nije nemoguće da su nacional-socijalisti i Hitler sproveli ‘azijatsko’ delo (holokaust) samo stoga što su sebe i svoje ljude smatrali

Napisana na španskom, prvo je bila odbijena u Nemačkoj, a kasnije, kad se prevod pojavio u Francuskoj i nekim drugim zemljama, ipak je dozvoljeno njeno objavljivanje. I sam negdašnji Hajdegerov student, Farijas je građu za svoju knjigu prikupljao desetak godina, prekopavajući dostupne arhive, dnevnike i raspoloživu korespondenciju, razgovarajući sa preživelim svedocima i učesnicima, uspevši čak da dođe do dokumenata pohranjenih u arhivama ondašnje Istočne Nemačke.

PARTIJSKA KNJIŽICA BR. 312589

U maju 1933. Hajdeger postaje prvo rektor a nedugo zatim i firer-ректор na univerzitetu u Frajburgu (univerzitet se stavlja na raspolaganje državi, a firer-ректор samom vrhovnom Fireru). Novi rektor će u pozdravnoj reči izreći i ovo: „Neka se vaše biće ne upravlja teorijama i ‘idejama’ kao dosad. Sam Firer, i niko drugi do on sam predstavljaju nemačku stvarnost i njen zakon, kako danas tako i za ubuduće“. Vlasnik partijske knjižice br. 312589,

posle 1934. otpočinjao tzv. ‘germanskim pozdravom’ „Istina je međutim (navodi Farijas u svojoj knjizi) drugačija: postoji fotografija na kojoj se vidi Hajdeger sa nacističkim oznakama, njegov student Karl Levit sreo ga je u Rimu 1936. sa značkom u obliku kukastog krsta na reveru, a ima i pouzdanih svedočanstava o tome kako je Hajdeger do 1936. započinjao i završavao svoja predavanja redovno sa hitlerovskim pozdravom. Nakon zabrane bavljenja profesurom koju donosi Državna denacifikaciona komisija 1949 – optužen je kao „nacistički saputnik“ – Hajdeger se, na zauzimanje kolega sa filozofske katedre, već nakon dve godine vraća predavanjima i ostaje aktivan na fakultetu sve do kasnih šezdesetih. To bi bila druga linija njegove odbrane – odbijanje uskih, strukovnih krugova u Nemačkoj da dopuste da se razotkriju neke neugodne činjenice o njihovom uvaženom kolegi. (Prva saslušanja počela su još 1946, ali je Hajdeger pretrpeo slom živaca i morao je da se leči nekoliko sedmica u sanatorijumu u Badenvileru.)

potencijalnim ili aktuelnim žrtvama sovjetskog ‘azijatskog’ dela. Zar nije ‘arhipelag Gulag’ prethodio Aušvicu?” No jedna od najvećih zasluga Farijasove knjige leži u tome što je podstakla obnovljeno interesovanje za jednu raniju studiju o Hajdegeru, napisanu na istom tragu, autora Pjera Burdijea (Bourdieu), pod naslovom *Politička ontologija Martina Hajdegera*, u kojoj autor vrši lingvističku analizu političkog govora nemačke krajnje desnice iz dvadesetih godina prošlog veka, smeštajući u taj diskurs i Hajdegerov mutni filozofski žargon. Iz njegove tekstualne analize sledi da Hajdegerov jezik prosto vrvi od mesta koja se po sebi podrazumevaju za ondašnji politički diskurs pripadnika nemačke desnice.

ĆOSIĆEVE LINIJE ODBRANE I RAZGRANIČENJA

Ovde dolazimo i do onoga što spaja ćosićevski nacionalistički diskurs, tog samoukog ontologa smrti i fenomenologa masovnih grobnica, tog filozofa „čokatoresca“ (M. Stanisavljević), sa nečasnim rabotama oko prikrivanja istine o pozadini hajdegerovske filozofske i političke misli, u kojima dominira „neobični spoj metafizičkog etnocentrizma i ultrakonzervativnog nacionalizma“, kako to sažeto i precizno formuliše Tomas Šihan (Sheehan). A to što im je zajedničko (uprkos činjenici da Ćosić, kao samouki filozof i autor krajnje autentične kosmogonije banalnosti, dakako stoji daleko više i od Hajdegera i od svih filozofa sveta) jeste mesto prećutanog kao mesto skrivene istine. „Državotvorna“ Ćosićeva misao u sebi sadrži, prećutno, sliku onoga kako bi trebalo da izgleda idealni državni organizam Srbije, kao nekakvog vitalističkog entiteta što istražava kroz istoriju, često menjajući oblik, veličinu i mesto, što Ćosićevi „državotvorno“ ustrojeni čitaoci i bez reči, u pola nagoveštaja, u pola miga, i sami odlično shvataju („gledamo se nemo, al’ se razumemo“). U ovom slučaju pisac i njegovi čitaoci združenim snagama vajaju oblike sanjanog carstva i iscrtavaju granice „srpskog nacionalnog bića“ (od „potkovice“ do masovne grobnice), iz knjige u knjigu, od intervjua do intervjua, od jedne ćosićevske mudre besede do druge.

Istorija devedesetih u Evropi je istorija srpskog nacizma i nije nipošto slučajnost da je državotvorni književnik Ćosić upravo tada bio predsednik SR Jugoslavije (u razdoblju 1992-93), kada je jedan drugi državotvorni književnik („pesnik“), imenom Radovan Karadžić, krenuo u krvavo komadanje Bosne. To su valjda jedina dva književnika na svetu čije su razgovore obaveštajne službe snimile i njihove transkripte objavile na zvaničnom sajtu Međunarodnog suda pravde u Hagu. Već i po tome stekli su besmrtnost.

HOT LINE – EROTIKA DIJALOGA

U jednom od tih razgovora, kao dve groteskne inkarnacije beketovskih likova Didija i Estragona (iz pakla), Ćosić i Karadžić izmenjuju između sebe blezgarije o onome o čemu nemaju pojma: o Havelu i o srednjoevropskoj kulturi i filozofiji – dvojica razaratelja svake kulture i čitavih gradova u okvirima viševekovne bosanske civilizacije pričaju o kulturi! Prenosimo deo tog razgovora:

Estragon Karadžić: „Ovaj Havel je uništio Čehoslovačku.“
Didi Ćosić: „E taj naš kolega postade takva budaletina. Mali je bre on.“
Estragon Karadžić: „Mali je, mali čovječuljak. I vidite da ta srednjeevropska filozofija“
Didi Ćosić: „Ništa“
Estragon Karadžić: „Ništa nema tu sokova. To nema fundamenta uopšte.“

Za državotvornog Ćosića, koji u navedenom razgovoru tvrdi kako „istorija radi punom parom“, Češka ima dva pisca: Švejka i Kafku (državno je ovde malko pretežno na račun književnog, Ćosić zaboravlja da Švejk nije pisac već književni lik), a Srednja Evropa i Kundera, to su trice i (erotske) kućine: „Taj erotizam, šta to sve znači Kundera i svo to društvo... I kad se gleda ta cela istorija i pogledaš umetnost ništa originalno ta srednja Evropa nema“, zaključuje Ćosić. Erotika se za njih dvojicu davno preselila u prostorno, u otimanje prostora, a istorija u memorandum SANU i haubice i minobacače JNA. U jednom ranijem književnom razgovoru između Dobrice Ćosića i Karadžića (takođe presretnutom) Ćosić pita Karadžića nameravaju li njegove trupe uzeti Sarajevo ili Banja Luku za glavni grad.

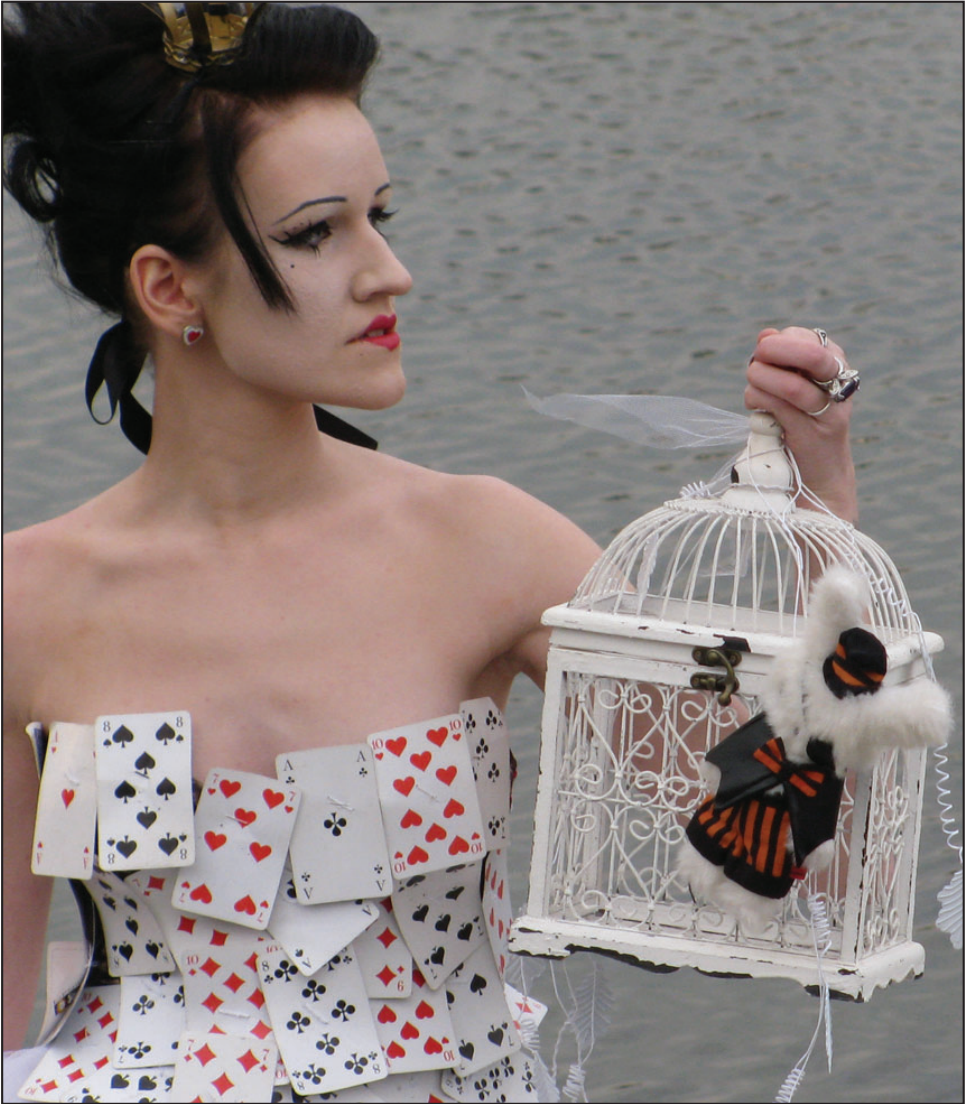
„Nema govora, Sarajevo je glavni grad“, uzvraća Karadžić.
Ćosić: „Da, da, slušajte, je l’ se dodiruju negdje ove četiri regije?“
Karadžić: „Sve je u jednom komadu“.
Ćosić: „A povezuju se?“
Karadžić: „Povezuju se potpuno sve“.
Ćosić: „A dobro Muslimani i ne pokušavaju da generalizuju svoj prostor“.

Nisu nam potrebni ni Frojd ni Lakan da bismo rastumačili erotizirani govor osvajača koji penetriraju prostor dugim cevima vojnog naoružanja; dovoljno je oslušnuti kojim se glagolima i sintagmama služe: „dodiruju se“, „povezuju se“, „sve u jednom komadu“. Čak i nemušta Ćosićeva upotreba izraza „generalizovati“ u ovom kontekstu vuče na prisilnu erotizaciju. Iz njegovih usta rečenica „Muslimani i ne pokušavaju da generalizuju svoj prostor“ zvuči pre kao „ne pokušavaju da *genitalizuju* svoj prostor“. Na mestu predsednika odigraće kratku i neslavnu rolu onoga što Anglosak-

sonci nazivaju „*usefull idiot*“, u trajanju od ravno godinu dana (jun 1992-jun 93), nakon čega će ga Milošević odbaciti kao staru krpu.

USAMLJENOST FENIKSA

Za razliku od Hajdegera, državotvorni Ćosić danas može da računa samo na jednu liniju odbrane; na svoje „čitaoc“ (od kojih ga većina nikad nije ni čitala), iliti „narod“ čije je interese navodno cele spisateljske karijere branio i zastupao. Za internacionalnu javnost, Ćosić kao umetničko ime jednostavno ne postoji, a na ovdašnju akademsku podršku, kad je reč o kulturnim krugovima unutar zemlje, uopšte ne treba računati iz prostog razloga što kulture u Srbiji zapravo i nema, ona je davno, još pre dvadeset godina doživela potpuni slom. Uostalom, ne može se istovremeno učestvovati u sprovođenju genocida i brinuti o nekakvoj kulturi. Ti nesrećni čitaoci, poslednja linija Ćosićeve odbrane, sa njim i između sebe dele jedino ono izvesno osećanje krivice i, eventualno, breme priznatog ili nepriznatog saučesništva, kao i istu perspektivu i iste skućene vidike, a sebe svi zajedno doživljavaju kao retku, endemsku vrstu bilja u neprijateljskom okruženju Evrope – *Ramonda Serbica* (ili „cvet-feniks“): endemski autohtoni raritet koji raste samo u Srbiji. Cvet ramonde je otkrio poznati srpski prirodnjak Josif Pančić 1874. godine, a za ovu biljku vezana je jedna neobična i retka pojava: čak i potpuno sasušena, njena gomoljika u stanju je da ponovno oživi kad se zalije. Veruje se da je upravo zahvaljujući ovoj sposobnosti srpska ramonda preživela i poslednje ledeno doba. Do ovog otkrića o čudesnoj izdržljivosti i regenerativnim moćima *Ramonda Serbice* došao je ruski botaničar Pavel Černavski 1928. godine, slučajno prevrnuvši čašu sa vodom na herbarijum u kojem je bio i primerak pomenutog cveta, da bi nekoliko dana potom začuđeni ruski prirodnjak primetio kako je potpuno suva biljka procvetala, isteravši čak i jedan pupoljak iz tanušne stabljike. Ovo slučajno ali važno otkriće još te iste godine objavljeno je u *Ruskom botaničkom žurnalu* ■

ŠTRAFTA

Piše: Valentina Milenković

TUŽNA JE „BORINA NEDELJA“

Ne prekidajući kontinuitet, mešajući i dalje mirise tamjana i novca, Miroslav Cera Mihailović nastavlja da zloupotrebljava *Borinu nedelju*, manifestaciju koja građane Vranja košta od 1,5 do 4 miliona, kako koje godine. Sem što od 1989. naovamo nikome ne dozvoljava uvid u rad i finansije NVO Književna zajednica „Borisav Stanković“ koja organizuje *Borinu nedelju*, on je dodatno ispleo i gustu mrežu koristoljublja za sebe i svoju porodicu.

SVI CERINI LJUDI

Redovni učesnici svih dosadašnjih *Borinih nedelja*, pa tako i ove, urednici su u izdavačkim kućama koje Mihailoviću objavljuju knjige – Radivoje Mikić, koji je i predsednik UO Borine nedelje i Gojko Tešić su iz bivše „Narodne knjige“ (Mihailoviću objavili: *Svrtka u Nesvrtu* i *Kraj će kaže*), a Marko Nedić iz Srpske književne zadruge (*Ključne tačke*). Oni su i članovi Organizacionih odbora svih dosadašnjih manifestacija, a ujedno i članovi žirija za dodelu većeg broja književnih nagrada kod nas. Manje poznati, ali konstantni članovi Odbora su i gradonačelnik Miroljub Stojčić, zatim Cerina supruga Sunčica Denić, braćni par Cenić i uvek u senci – Radojica Stojiljković, radnik Istorijskog arhiva, inače Cerini intimni prijatelj. Ove godine, tu se našao i budući zet, nesvršeni pravnik – Slađan Milošević. Sem što je ove godine bio u Odboru, Milošević je, uz Radojicu i pesnika Živorada Nikolića, bio u plaćenom žiriju koji je ocenjivao pristigle literarne radove učenika (Mihailović se ratosiljao prosvetnih radnika koji su bili u žiriju ranijih godina, jer su se učlanili u UKV). Svake godine je prisutan na manifestaciji i nezaobilazni Mihajlo Pantić, urednik u Matici srpskoj

(Mihailoviću objavili *Metla za po kuću*) i u „Filipu Višnjiću“ (Mihailoviću objavila *Lom* i *Sol na ranu*, a njegovoj supruzi Sunčici Denić *Tri sveta*).

Pantić je potpredsednik PEN, zadužen za promociju srpske književnosti na svetskim sajmovima i za selekciju „Sto slovenskih romana“, te za priređivanje antologija. Međutim, najvažnija mu je činjenica što je Pantić od 2006. do nedavno bio predsednik komisije za dodelu nacionalnih penzija! Tako da je potpuno jasno o kolikom se ličnom interesu ovde radi. Važno je dodati i da je najveći broj dobitnika Nagrade „Borisav Stanković“ objavio svoje nagrađene knjige upravo za izdavačke kuće čiji su urednici sa onog spiska redovnih učesnika *Borinih nedelja*!

Nekoliko godina unazad, na *Borinoj nedelji* je prisutan Srba Ignjatović, trenutno na kormilu UKS i Aleksandar Jerkov. Spisak ranijih zanimljivih gostiju je podugačak, ali pomenimo samo još Radoša Ljušića, visokog funkcionera DSS i bivšeg direktora Zavoda za udžbenike, sada samo člana UO Zavoda (Mihailoviću objavili *Dovde mi je više*), Milovana Danojlića, radikalnog nacionalistu, dobitnika Nagrade „Borisav Stanković“, pokojnog Kapora, promotera literature u maskirnoj uniformi, Bečkovića, Jerotića itd. Ako tome dodamo i redovne dobitnike NIN-ove i

Nagrade „Meša Selimović“, dodatna pojašnjenja nisu potrebna. Ko želi precizan uvid neka pogleda spiskove učesnika od 1989. naovamo, pa će se i sam uveriti o kojim se imenima srpske književne misli radi. Nedostaju samo Peter Handke i Danijel Šifer, jer je Miroslav Toholj, neka-dašnji Karadžićev ministar informisanja, već bio i iz Vranja odneo Nagradu „Borisav Stanković“!

KNJIŽEVNOST JE U OPASNOSTI!

U žiriju za dodelu Nagrade „Borisav Stanković“ već godinama sedi i Aleksandar Jovanović, čovek ko-ga je uvek poželjno imati u žiriju, jer je njegova karijera, pored Vase Pavkovića, takođe učesnika nek-ih ranijih *Borinih nedelja*, i Pantića, jedna od najparadigmatičnijih kada je u pitanju uticaj na kreiran-je kulturne scene. Sem što je član žirija Nagrade „Borisav Stanković“, on je i u žiriju Nagrada „Desanka Maksimović“, „Zaplanjski Orfej“, „Dis“, Nagrade beogradskog Sajma knjiga itd. Takođe, on je jedan od specijalnih konsultanata za formiranje kritičarskog borda Nagrade „Meša Selimović“. Kako je Mihailović do sada uspeo da „izboksuje“ samo „Drainca“ i „Zmajevu“ 2004. (u žiriju je bio Mihajlo Pantić) od poznatijih nagrada, više je nego logično na čemu trenutno radi. Redovni učesnici - Mikić, Tešić, Nedić, Pantić, Jovanović – sede u žirijima za dodelu svih književnih nagrada koje donose brojne beneficije, recimo status „istaknutog umetnika“ što Mihailoviću, koji ima samo srednje stručno obra-zovanje, omogućava platu od 65 hiljada dinara, pa nije zgoreg objasniti kako se taj status stiče. Pa, up-ravo ako „ubijete“ neku od nagrada: „Andrićevu“, NIN-ovu, „Rakićevu“, „Zmajevu“, „Disovu“, „Vasko Popa“, „Desanka Maksimović“, Povelju za životno delo ili Veliku medalju UKS!

ARMATURA

Piše: Dušan Pržulj

NEOHANDŽAR

Sećam se dobro toga dana 1990. godine u Sarajevu. U ulici Juraja Najdharta, u sarajevskom tada najlepšem i arhitekton-ski najmodernijem naselju Nova Breka, desio se jedan politički incident. Imao sam 11 godina. Posle fudbalske utakmice na mal-om travnatom terenu u toj ulici, prešli smo na betonski deo i tu okupljeni uz smeh i čukanje lopte, bili smo svedoci neobičnog političkog performansa jednog od nas. Kažem *političkog* na os-novu kasnijih spoznaja o tome šta je uopšte političko, na-cionalno, fašističko i antifašističko. Tada jednostavno nisam imao nikakvu ideološku niti nacionalnu samosvest. Naš drug Emir koji je bio i na jednom mom rođendanu, stao je na jednu nogu, raširio ruke i počeo da peva pesmu čiji sadržaj do tada moje uši nisu čule. Pevao je o neakvom ustajanju na oružje, polumesecu i zvezdi, Muslimanima. Sećanja su trošna, teško je prisetiti se svih reči, ali sećanje me ne vara da se niko nije ni brecnuo na to njegovo izvođenje, samo je jedan drug nešto promrmľjao o handžar diviziji i to je bilo sve. Razišli smo se kao i uvek i pošli svojim kućama. Dan posle, njegova majka me pres-rela kod haustora moje zgrade i pozvala u njihov stan, rekavši mi da Emirov otac Besim želi da priča sa mnom. Niko me nikada od starijih nije zvao ni na kakve razgovore, a posebno ne na raz-govor koji je imao nekakvu čudnu auru, koju moje mlado srce do tada nije moglo osetiti. I dok je majka zatvarala vrata dočekaio me Emirov otac sa ispruženom rukom i pozvao da sednem. Sećam se dobro tih reči kojima mi se izvinjavao zbog pesme ko-ju je Emir pevao. Ja tada nisam znao ni šta je handžar niti da li je istina to što je izvalio jedan od drugova, ali bilo mi je sada potpuno jasno da se u pesmi na određeni način peva i o meni. Rekao je kako se Emir izlupetao i da mi se mnogo izvinjava za sve to i da zna da sam ja Srbin i da se on ne slaže sa tim Emirovim ur-likanjem. Ja sam primio izvinjenje ne znajući šta to sve znači, bivajući ponosan na svoj prvi politički razgovor. Ja, klinac od 11 godina, prvi put sam doživeo da me neko svrstava na jednu stranu i povlači ideološke zaključke o mogućoj uvređenosti zbog slučajnog izleta njegovog sina. Sve sam to skoro zaboravio, sve dok nije počelo ratno divľjanje u Sarajevu 1992. Tada sam u ratu postao svestan kojem narodu pripadam, pitavši to svog oca, baš uoči samih dešavanja u gradu. „Tata šta sam ja? Čuo sam da pos-toje Amerikanci, Hrvati, Muslimani. Šta sam ja?“ Otac je zat-varajući drvenu vitrinu rekao: „Ti si Srbin. Djed ti je bio Srbin. I ja sam Srbin. Pa i ti si Srbin.“ I na handžar sam zaboravio. Načuo sam u par navratao o toj zlo-glasnoj SS jedinici i pročitao par članaka o svemu tome, ali da će se moje oči ponovno susresti sa redizajniranom handžar di-

vizijom, to ni u snovima nisam mogao da poverujem. Moj bivši drug Emir je sada negde daleko, ne živi više u Sarajevu. Možda je sada vatreni antifašista koji lomi noseve svim desnim ekstrem-istima negde tamo u Americi ili Evropi. Još odavno, negde posle dvehiljadite, čuo sam da je Emirov otac Besim umro. I zbog to-ga mi je bilo žao. Žao mi je bilo i Emira, ali i Besima, mog prvog političkog sagovornika u životu. Onda sam tog februarskog dana na web portalu *E-novina* ugledao članak novinara Petra Lukovića, počasnog građanina grada Sarajeva, o neohandžar diviziji. Kratak članak koji me ni-je zadovoljio, pa sam odmah počeo da tražim na mreži nešto više

o toj novinskoj i političkoj poslastici. Prvo sam našao Facebook grupu, na kojoj sam video link www.bosnacenter.com. Pohrlio sam na sajt i ponovo se suočio sa svojim političkim detinjstvom, jer ono zaista jeste bilo takvo svima nama koje je rat u Sarajevu zakačio u tim najranijim godinama. I zato su nam svima u naše biografske embrione upisani tekstovi bar nekih od politika koje su bile i još uvek jesu aktuelne. Moj djed Dušan je bio učesnik Narodnooslobodilačkih ratova, dok je praded Vaso čudnim sledom okolnosti bio učesnik Oktobarske revolucije, nakon tuče sa jednim austrougarskim vojnikom i to sa smrtnim ishodom u kojem su dotičnom prosuta creva, tako što je u prostoriji u kojoj su se pohrvali

Vesna Napor

Mihailović je već došao u posed „Zmajeve“ i to za *Sol na ranu* (poezija na dijalektu, što je mimo pravila), a Veliku medalju UKS je dobio čak dva puta, što je, takođe, nezabeleženo! Cera je, naime, koristeći se neobaveštenošću većeg dela ovdašnje javnosti, doveo izvesnog Miljurka Vukadinovića iz UKS, da mu ove godine na otvaranju 44. *Borine nedelje* ponovo dodeli Veliku medalju za, kako tada objasniše, „izuzetan doprinos razvoju srpske kulture, afirmaciji antologijskih dela književni-ka Bore Stankovića i organizaciji tradicionalne manifestacije“, iako mu je ona već uručena povodom dve decenije postojanja KZ - 17. jula 2009. godine! Tipično za Mihailovića, zar ne? Uz to, septembra meseca je, opet po istom sistemu spojenih sudova, potencijalnom zetu „izboksovao“ nagradu „Matićev šal“ u Čupriji. Jedna od zanimljivih stavki koju nikako ne treba preskočiti su i teme o kojima se raspravljalo na dosadašnjim *Borinim nedeljama*: „Kuda ide srpska proza“, „Srpska kratka priča“, „Dijalekti i srpska književnost“, „Književnost i nacija“, „Ratni roman nekad i sad“, a ove godine „Treba li Srbiji književnost?“. Debatovali su, naravno, Radivoje Mikić, Milo Lompar i Aleksandar Jovanović uz još nekolicinu gostiju. Mikić je na kraju zaključio da su „danas u Srbiji na delu pokušaji da se razori svaki oblik svesti pa i književnost, te da je sama književnost u komplek-snoj, jako opasnoj situaciji, čak na optuženičkoj klupi“. Neki od prisutnih su sigurno pomis-lili da je on zapravo pokušavao da odbrani Mihailovića od sve češćih napada opravdano re-voltirane javnosti. Predočeni argumenti jasno govore šta manifestacija poput *Borine nedel-je* znači za Vranje, a šta za samog Mihailovića ■

na ferku austrougarski vojnik bio nadjačan i silovito navučen na šiljak vojničkog kreveta, nakon čega su mu se creva prosula. Posle toga je praded iz Mađarske prebegao u Rusiju i tamo prvi započeo revolucionarnu naraciju u mojoj porodici. Iskustava u narodnooslobodilačkim ratovima dva moja pretka bilo je i pre-više, tako da je to stvorilo dobro zasićenje kod mene da bih se bavio tom temom. Tek kasnije sam otkrio drugu stranu II svetskog rata. A među tim ekstremnim pojavama i 13. brdsku SS handžar diviziju. Onaj i oni koji su je reaktivirali nisu nimalo politički naivni i prozorľjivi. Vreme kao da je pogodno za takvo

nešto. Velika kriza BiH državnosti, ekonomska, religiozna i sva-ka druga kriza duboko zarivaju svoje nokte u tkivo te zemlje. Kame ili handžara je bilo i previše. Povratak kame govori ne o žeđi za krvľju, jer je valjda toga svima dosta, već o nečemu važnijem, a to je ponovno uspostavljanje, sada i sa bošnjačke strane, kontinuiteta sa političkim praksama iz II svetskog rata, što može poslužiti kao argument svima onima koji su branili tezu da je rat u Bosni samo nastavak nerasčišćenih poslova iz II svet-skog rata, posebno klaonica u Istočnoj Bosni. Kada uđemo na sajt www.bosnacenter.com dočekaće nas čudan grb sastavljen od ľiljana, nečega što jako liči na kukasti krst i naziva *Bosanski pokret nacionalnog ponosa*, sa dodatkom pok-liča u pismu koje jako podseća na goticu: *Slava Bosni*. Postoje i posebne odrednice o samom pokretu, ideologiji, Ilirima, Gotima, Slavenima, Keltima, kao i odeljak o svim objavljenim kolumnama o njima. Nalazimo tu i odeljak o njihovim ideološkim i nacionalnim neprijateljima, njihove stavove o rasnim prob-

B

ETONJERKA
POLUMESECA

SKC poziva nepodobne pisce i kritičare u goste. Ugostićemo vas pod sloganom: „Pošteno mu sudite pa da ga streljamo“.

lemima, kao i deo o handžar diviziji. Stavovi BPNP centrirani su na sekularnu državu Bošnjaka bez obzira na versku pripadnost. U pitanju je beli stanovnik Bosne. Dalje stoji da za sada svoje delovanje ograničavaju na sadašnje granice Bosne, ali da će nastojati da povrate granice stare bosanske kraljevine. Zalažu se i za nacionalizaciju celokupne imovine koja bi se njihovom borbom morala naći u bošnjačkim rukama. BPNP je takođe i protiv ulaska Bosne u EU i NATO, a razlog tome je cionistička elita koja stoji iza samog projekta globalizacije.

Postojeći dan državnosti BiH odbacuju i promovišu 29. avgust kao datum kada je doneta povelja bosanskog bana Kulina. Opozitne ideologije su im komunizam, cionizam, kapitalizam i islamizam, a ideologija iza koje stoje jeste bosanski nacionalizam. Na kraju ističu značaj porodice kao centralne vrednosti, oštro se ograđujući od svih seksualnih identiteta koji se suprotstavljaju heteroseksualnoj hegemoniji.

U pododeljku *Rasa* odeljka *Ideologije* otvoreno se i bez imalo kamufliranja nekoliko puta citira Adolf Hitler sa propratnim tekstom anonimnog autora. Čineći ovo, ljudi koji stoje iza ove organizacije uspostavljaju kontinuitet sa zločinačkom praksom 13. oružane brdske SS Handžar divizije. Oni tako dodatno destabilišu postojeću naraciju o zločinima počinjenim u BiH tokom devedesetih, nepotrebno otvarajući debatu o zločinima u BiH tokom čitave njene istorije, ali i o motivima zločina koji su se desili tokom proteklog rata. Zločini Handžar divizije su bili jezivi i odvijali su se na području Brčkog, Bijeljine, Lopara, Zvornika, Ugljevika, Šekovića, Vlasenice, Gradačca, Bosanskog Šamca, Tuzle, Lukavca i Kladnja. Na tim lokacijama pobijeno je oko 1800 lica, dok je na teritoriji Šida, Sremske Rače i Vinkovaca ubijeno 700 osoba. Pored svega, još im se ubraja i slanje preko 5000 ljudi u koncentracione logore.

Ovakve rekontekstualizacije zločina počinjenih u II svetskom ratu otvaraju novu stranicu u reviziji bosanske istorije, dodatno relativizujući kraj samog rata, kao i njegove početke, dopuštajući da se govor o zločinu pretvara u govor koji će sve više zločin videti kao mesto kreiranja novih politika i energiju za generisanje političkog polja u kojem će se poigravanjem sa tekstovima o zločinu najviše poigrati sa Bosnom i njenom sudbinom, na kraju sve svodeći na jedan, mogli bismo reći, historiografski zločin ■

VREME SMRTI I RAZONODE

Piše: Enes Kurtović

PRESUDA

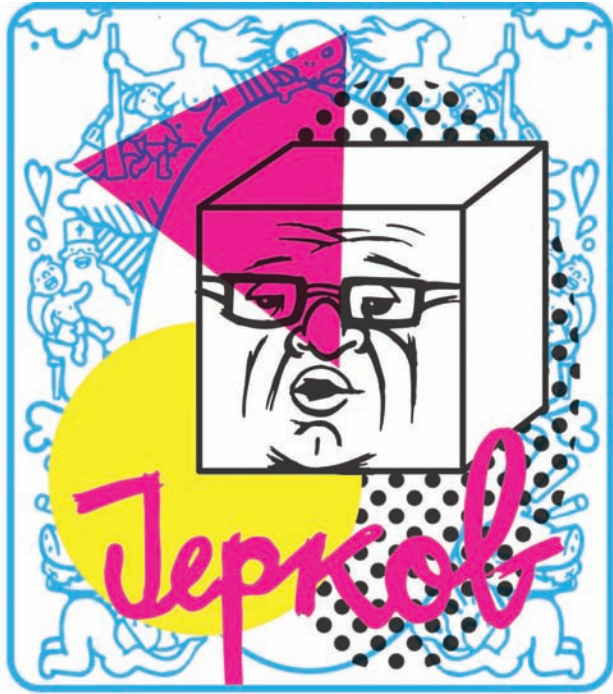
Godine 1988, jednog septembarskog popodneva ispred dačkih klupa

išarenih mladenačkim snovima i natopljenih hormonima odrastanja na času srpskohrvatskohrvatskosrpskog jezika profesorica Zora Keča je ubila Gabriela Markesa Na mjestu zločina ostala je samo hrpa riječi od kojih su jedva čitljive bile “godina”, “samoće” i “sto”.

Stravičan događaj ostao bi zauvijek potisnut u dubinu podsvijesti kao orhideja osjetljivog adolescenta da dvadeset i jednu godinu poslije nisam čuo ispovjest djevojčice pred kojom je ta ista Zora Keča hladnokrvno ubila Ernesta Hemingveja. Saznanje da se radi o serijskom ubici u tijelu profesorice maternjeg jezika natjerala me da vrisnem Suviše star da povjerujem kako u stvarnom životu postoji pravda odlučujem se da uzmem poetsku pravdu u svoje ruke

i osudim Zoru Keču: Za smrt Gabriela Markesa, Ernesta Hemingveja (o čemu postoje dokumentovana svjedočanstva) i još neutvrđen broj osoba sa spiska školske lektire Za protivpravno držanje u zarobljeništvu većeg broja pisaca u nehumanim uslovima njenog ograničenog uma Za brutalno premlaćivanje i sakaćenje kojim je nanijela trajne posljedice ljepoti pisane riječi i radosti čitanja generacijama srednjoškolaca Kao olakšavajuću okolnost uzimam u obzir njenu psihičku neuračunljivost nacionalnu ostrašćenost seksualnu frustraciju i suknje na gumu sa cvjetnim dezenom ali to ne umanjuje težinu počinjenih zločina Zbog svega navedenog osuđujem Zoru Keču na jedinstenu kaznu objavljivanja ove pjesme ■

BLOK BR. V

Karta srpskog spasa 25

Uputstvo za upotrebu: isecite kartu po nevidljivoj liniji koja razdvaja postmodernizam od nacionalizma, a zatim je zalепite na portret Mire Marković u prirodnoj veličini. Jerkov svojom muštom retorikom energijom deluje spasonosno u kritičnim situacijama: kad posumnjate u osvedočenu činjenicu da su zapadne granice srpske književnosti Karlovac-Karlobag-Ogulin-Virovitica, kad vam se top ohladi, kad iz vas prestane da niče fantastično krstičevsko seme, ili kad vam se učini da Željko mali Simić nije u stanju da vam proširi literarno-kleptomanske vidike. Ova karta je idealno sredstvo za dubljenje postmodernizma sa cvetom u kosi, kao i za navodnjavanje ispraznog akademskog diskursa u saksiji.

Ako imate Jerkova poredak vam je osigurana u sledećim igrama u kojima su dozvoljeni udarci ispod pojasa: Jerk off, postmoderni nacionalizam, puj pike 70, kešanje na poslednji predsmrtni tramvaj.

BULEVAR ZVEZDA

Piše: Redakcija Betona

JERKOV, ALEKSANDAR

JERKOV, dr Aleksandar (Beograd, 1960), *srbijanski* profesor Univerziteta, nekada „direktor srpske književnosti“, danas samo njen službenik. Školovao se u Beogradu. Sve akademske radnje obavio je na Filološkom fakultetu gde od kraja osamdesetih i radi. Pre 17 godina zakleo se na autorski celibat, što dosledno poštuje do današnjih dana. Sklon da uređuje, priređuje, savetuje, žirira, presuđuje, ali ne i da objavljuje. Za njegove rane, formativne godine, bitne su dve stvari: s jedne strane *načitanost* i velika ambicija da se na književnoj sceni institucionalno etablira, dok s druge strane pokazuje izraziti konformizam oličen u bliskosti s vlašću, koju su tih godina predstavljali Mirjana Marković i njen univerzitetski kružok *mladih marksista* (kasnije JUL-ovska oligarhija). Blizina ovom kružoku, mladom Jerkovu omogućila je zvezdani period u životu: od inauguracije tzv. *mlade srpske proze* u časopisu *Republika* 1984, preko Fulbrajtove stipendije 1985/1986, te uredničkog nameštenja u *Studentu*, glodura u *Vidicima* (zaјedno sa *mladim marksistom* Željkom Simićem) i Prosveti do dobijanja mesta asistenta na Odseku za jugoslovenske književnosti. Inače, glavni kandidat za to mesto bio je u to vreme prof. dr Milivoj Srebro, kritičar i urednik *Književne kritike*, koji je izgubivši utakmicu od *mladih marksista* bio prinuđen da spakuje kofere i ode u Bordo, gde danas radi kao profesor slavistike. Iako je, u teorijskom smislu, Aleksandar Jerkov tada bio na liotarovskim pozicijama, to mu nije smetalo da u SKZ-u objavi *Antologiju srpske proze postmodernog doba* (1992), što je bio pravi presedan, budući da su Ćosićevskom Zadrugom decenijama već vladala trstenička filozofska načela (Blut und Boden). To je, međutim, uјedno i početak kraja podrške Mirjane Marković i njenog kružoka. Školske 1992/1993, karadžićevska struja na beogradskom Filološkom fakultetu (predvođena prof. dr Novicom Petkovićem) počinje da suzbija njegov uticaj. Videvši šta se događa sa zločinačkom politikom njegovih mentora, dr Jerkov pokušava da balansira između tobožnje nezavisnosti i postmodernističke lakoće življenja u Srbiji devedesetih. Kao tumač i kritičar, vezuje se za Pavićevu paradigmu i pokušava da objasni svetu kako je on lično izumeo Pavića, Kiša i Pekića. Nemaјуći previše ideja, a ni moralne odgovornosti, on nastoji da tzv. leksikografski model implementira kao dominantno književno pismo devedesetih. Tako Goran Petrović i D.J. Danilov postaju *čuvari vatre*, koja se u njihovoj literaturi pretvorila u *prah i pepeo*. Krajem devedesetih odbija da govori na promociji knjige svoje nekadašnje mentorke Mirjane Marković. Počinje da piše kritiku za nedeljnik *Vreme*, dosledno trasirajući postpavićevsku literaturu besmisla. Nakon bombardovanja 1999, stopira izlaženje jednog kritičkog teksta pod naslovom „Goran Petrović – pripadnik oružanih snaga“, obrazlažući da se o književnosti može pisati pre svega imajući u vidu šta je u njoj dobro i u kakvom je dosluhu sa tradicijom. Prema *ženskom pismu* pokazuje visok stepen animoziteta. Sve to će dr Jerkova tokom dvehiljaditih približiti pozicijama najrigidnijih nacionalista, koje će on nastojati da brani bajatim teorijama, ubeđujući nas da su Miro Vuksanović i Radovan Beli Marković naši književni svetionici. U kulturno-istorijskom smislu, njegovo razumevanje savremene literature u postratnom periodu podudariće se sa Ćosićevim, Ekmečićevim i Krestićevim konceptom (*Srpski duhovni prostor*, 2005). Stoga ne treba da čudi njegov povratak u žižu, i to preko (Ćosićeve) „humanističke“ grupe P70, koja ga je angažovala kao PR menadžera. Svetislav Basara ga karakteriše kao „književnu, političku i estetsku prostitutku“. Pitamo se zašto ■